

TÜRKİYE'DE DOĞRUDAN YABANCI SERMAYE YATIRIMLARI

Aydınlık Gazetesi, 28 Ağustos 2018

Yıldırım Koç

Türkiye'de yaşanan ekonomik krizi aşabilmek için bir üretim seferberliği gerçekleştirmek zorundayız. İşsizlik sorununun çözümünün bir ayağını da bu üretim seferberliği oluşturuyor.

Peki, Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı sermayeli şirketlerin ekonomimiz içindeki ağırlığı ne? Bu yabancı sermayeli şirketlerin Türkiye'nin milli çıkarları doğrultusunda hareket etmesi beklenebilir mi?

Osmanlı'nın son dönemlerinde ekonomiye bir taraftan yerli (Ermeni, Rum, Yahudi) sermayedarlar, bir taraftan doğrudan yabancı yatırımları yön veriyordu. Cumhuriyet döneminde yabancı sermayeli şirketler millileştirildi ve devletleştirildi. Yerli sermaye de, Kurtuluş Savaşı döneminde düşmanla işbirliği sicili nedeniyle, sessiz kaldı, ancak pek milli çıkarlar doğrultusunda hareket etmedi.

TÜRKİYE'DE DOĞRUDAN YABANCI SERMAYE YATIRIMLARI

Devletimizin resmi verilerine göre, 1999 yılında Türkiye'de faaliyette bulunan doğrudan yabancı sermayeli şirket sayısı 4050 idi. AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılında yabancı sermayeli şirket sayısı 5443 idi. Yabancı sermayeli şirket sayısı 2016 yılına kadar 10 katına çıkarak 53.156 oldu.

Aşağıdaki çizelgede Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı sermayeli şirketlerin sayısı verilmektedir:

Yıl	Şirket Sayısı
1999	4.050
2002	5.443
2003	6.534
2005	10.273
2008	19.093
2011	29.244
2016	53.156

Günümüzde Türkiye ekonomisinde yabancı sermayeli şirketlerin ağırlığı ve önemi, Osmanlı'nın son dönemindekinden çok daha fazladır.

1970'lere kadarki dönemlerde, hakim olan uluslararası işbölümü, gelişmiş kapitalist ülkelerin sanayi üretimini gerçekleştirmesi, azgelişmiş ülkelerin de onlara hammadde ve pazar sağlaması biçimindeydi. 1970'lerin ikinci yarısından itibaren bu işbölümü bir süreç içinde değişti. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki sanayi yatırımları azgelişmiş ülkelere ve 1978 sonrasında da Çin Halk Cumhuriyeti'ne kaydırılmaya başlandı. Bu süreçte Türkiye'de 1980 sonrasında yatırım çekti. Artık günümüzde "dünyanın atelyeleri" gelişmiş kapitalist ülkeler değildir.

Verilen rakamlar doğrudan yabancı sermaye yatırımlarına ilişkin. Bir de Borsa İstanbul'da işlem gören hisse senetlerinin mülkiyetinin önemli bir bölümü yabancı şirket ve fonlara aittir.

TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK SANAYİ ŞİRKETLERİ

İstanbul Sanayi Odası 1968 yılında Türkiye'nin en büyük 100 sanayi şirketine ilişkin istatistik yayımlamaya başlamıştı. Yıllardır Türkiye'nin en büyük 1000 şirketine ilişkin veri hazırlıyor.

2017 yılında Türkiye'nin en büyük 5 sanayi şirketinin 4'ü yabancı sermayeli şirketlerdi.

En büyük şirket, yerli sermayeli TÜPRAŞ idi. İkinci sırada Ford Otomotiv (18.835 işçi, % 41,04 yabancı hisse), üçüncü sırada Toyota Otomotiv (5.339 işçi, % 100 yabancı hisse), dördüncü sırada Tofaş Türk Otomobil (9.883 işçi, % 37,86 yabancı hisse), beşinci sırada Oyak-Renault Otomobil (6.927 işçi, % 51 yabancı hisse) bulunmaktadır.

İstanbul Sanayi Odası'nın ilk 50 sanayi şirketi arasında Hyundai Assan Otomotiv (yabancı hisse % 70), Mercedes-Benz (%84,99), Petkim Petrokimya (%51), BSH Ev Aletleri (%99,97), Unilever (%99,98), Borçelik Çelik (%45,33), Bosch (%100), Türk Traktör (%37,50), Philips Philip Morris (%75), Coca Cola İçecek (%20,09), İpragaz (%99,98), MMK Metalurji (%100) vardır.

Türkiye günümüzde emperyalizmin açtığı ekonomik savaşa karşı direniyor. Bu direnişte Türkiye'deki sermayedarların ne kadarı anti-emperyalist ve millici bir çizgi izleyecek, ne kadarı, 1919-1922 döneminde olduğu gibi düşmanla işbirliği yapacak? Bu konunun iyice incelenmesi gerekli.